

Sanat ve Siyaset Konuşma ları

Tellekt

Ken Loach Édouard Louis

ÇEVİRİ: AYDIN EKİNCİ

SANAT VE SİYASET
KONUŞMALARI

Tellekt_53

Sanat ve Siyaset Konuşmaları, Édouard Louis - Ken Loach

Çeviri: Ayberk Erkay

Dialogue sur l'art et la politique

İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: Presses Universitaires de France / Humensis, 2021

© 2021, Presses Universitaires de France / Humensis

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz

1. baskı: Mart 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 5000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak Tasarımı ve Uygulama: Bora Başkan

İç Kapak Görseli: Bora Başkan

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No: 16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-625-7118-79-8

Tellekt

tellekt.com • bilgi@tellekt.com

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

Sertifika No: 43514

Tellekt, Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Ticaret ve Sanayi A.Ş.'nin markasıdır.

twitter.com/tellekt • facebook.com/tellekt • instagram.com/tellekt

SANAT VE SİYASET
KONUŞMALARI
ÉDOUARD LOUIS - KEN LOACH

ÇEVİRİ:
AYBERK ERKAY

Tellekt

ÉDOUARD LOUIS, 1992'de, Fransa'nın kuzeyindeki Amiens şehrinde, işçi sınıfına mensup bir ailede doğdu. Ailesinde üniversiteye giden ilk kişi olarak École Normale Supérieure'e girdi. Daha sonra siyasal bilimler üzerine yüksek lisans yaptı. 2013'te doğum adı olan Eddy Bellegueule'ü Édouard Louis olarak değiştirdi. 2014'te büyük yankı uyandıran otobiyografik romanı *Eddy'nin Sonu*'nu ve 2016'da *Şiddetin Taribi*'ni, 2018'de ise *Babamı Kim Öldürdü*'yü yazdı. Homofobiyi, ırkçılığı, egemenlerin zorbalığını, işçi sınıfını ve sosyal eşitsizliği odağına alan kitapları yirmiden fazla dile çevrildi. Günümüzün en etkili genç yazarlarından biri olarak gösteriliyor.

KEN LOACH, tam adıyla Kenneth Loach, 1936'da İngiltere'de doğdu. Oxford Üniversitesi'ndeki Hukuk eğitimi sırasında oyunculukla ilgilenmeye başladı. 1957'de mezun olduktan sonra iki yıl Kraliyet Hava Kuvvetleri'nde çalıştı. Ardından dramatik sanatlar alanına yönelen Loach, önce bölgesel tiyatro topluluklarında oyuncu, sonra BBC'de yönetmen olarak çalıştı. Yoksulluk, işsizlik, işçi hakları, barınma sorunları gibi konuları taşıdığı film çalışmaları toplumsal gerçekçiliğin dönüm noktaları olarak kabul edilir. İlk uzun metrajlı filmi *Düşen Kadın* (1967) kocası hapiste olan işçi sınıftan bir kadının hayatını, *Kerkenez* (1970) evde ve okulda istismara uğrayan ve yavru bir kerkenezle arkadaş olan bir çocuğu

anlatır. Grevdeki maden işçilerini ele alan *Hangi Taraftasmız?* (1984) ile tartışmalara yol açan, Kuzey İrlanda'da geçen siyasi gerilim filmi *Gizli Ajanda* (1990) ile dikkatleri daha da üzerine çeken Loach toplumsal konuları işlemeye devam ettiği sonraki filmlerinde kızına elbise almak için para arayan bir babanın (*Yağan Taşlar*, 1993), Los Angeles'ta daha iyi çalışma koşulları peşindeki temizlik işçilerinin (*Ekmek ve Güller*, 2000), İngiliz yönetimine karşı bağımsızlık mücadelesi veren İrlandalı Cumhuriyetçilerin (*Özgürlük Rüzgârı*, 2006), dünyanın en "gelişmiş" ülkelerinden birinde bile türlü bürokratik engellerle temel insani koşulların kendisine sağlanamadığı bir işçinin (*Ben, Daniel Blake*, 2016) ya da maddi krizle boğuşan bir ailenin (*Üzgünüz, Size Ulaşamadık*, 2019) portresini anlatır.

AYBERK ERKAY, Fransız edebiyatı, çağdaş felsefe ve tiyatro kuramları eğitimi aldıktan sonra akademik ve sanatsal çalışmalarını bu alanlarda sürdürdü. Farklı Batı dillerinden çok sayıda edebî eseri dilimize kazandırdı. Çevirdiği çok sayıda düzyazı ve poetik metin farklı yayınevleri tarafından yayımlandı, oyun çevirilerinden birçoğu sahneye taşındı. Flaubert, Stendhal, Rimbaud, Mallarmé, Apollinaire, Valéry, T.S. Eliot, Aragon, Artaud, Vian, Camus, Céline, Genet, Perec, Koltès gibi batı edebiyatının farklı türlerinde öncülük etmiş isimlerden yaptığı çevirilerin yanı sıra kıyıda kalmış metinler üzerine yaptığı araştırmalar, yazınsal çalışmalar ve hazırladığı koleksiyonlarla alana katkıda bulundu.

İÇİNDEKİLER

Birinci Konuşma: Çalışma ve Şiddet	9
İkinci Konuşma: Siyaset ve Dönüşüm	31

BİRİNCİ KONUŞMA

Çalışma ve Şiddet

Édouard Louis: Bir benzerliğe değinerek ve bununla ilgili bir soru sorarak başlamak istiyorum. Kitabım *Babamı Kim Öldürdü?*'de babamın yaşamını ortaya koymaya çalıştım. Babam, yaklaşık 35 yaşında, çalıştığı fabrikada bir kaza geçirdi. Kablolarla tavana bağlanmış bir ağırlık üzerine düşüp belini ezdi. Bu kazadan sonra, birkaç yıl boyunca hareket edemedi ve maluliyet aylığı aldı. Ta ki Fransa devleti –kaza sonrası oluşan sıkıntılar yüzünden geceleri gözümün önünde kıvrandığını görmeme rağmen– onun işe dönebileceğine, bunu yapabileceğine karar verene kadar. Yaşanan şuydu aslında, Fransa'da maluliyet aylığı ya da sosyal yardım alabilme şartları ağırlaştırılmış, hükümet “kemer sıkma”ya karar vermişti... Bunun sonucu, iş yapabilir olduğuna kanaat getirildiği andan itibaren (hangi kriterlere göre?), babamın ilgili ku-

rum tarafından bir iş bulmaya zorlanarak hırpalanması oldu; ona “Ya bir iş bulursunuz ya da üç kuruşluk aylığınızı da kaybedersiniz” dediler, yani ya açlıktan öleceksiniz ya da çalışırken öleceksiniz, sanki ezilenlerin iki seçeneği vardı: Ölmek ya da ölmek. Ben de kitabımı buradan yola çıkarak, bir parça da senin olağanüstü filmin *Ben, Daniel Blake*’in etkisinde kalarak yazdım. Filminde bir adam, İngiliz kurumları tarafından, sağlık durumunun içler acısı haline rağmen, ne pahasına olursa olsun işe dönmeye zorlanıyordu çünkü devlet tümüyle bir yükten kurtulmuştu ve onun gibi, iş yapabilecek durumda olmayan bir adama artık para ödemek istemiyordu. Adama telefon ediliyor, iş aradığını kanıtlaması isteniyor, toplantıya çağırılıyor...

Tüm bunlar beni filminde toplumsal ve siyasi zulümden bahsedildiğini düşünmeye sevk ediyor. Gözüme çarpan şey, ezilenlerin genelde bir dışlanma diliyle ilişkilendirilmesi; “dışlanmışlar”, “dışlanmanın şiddeti” diyoruz, oysa babamın ya da Daniel Blake’in hayatına baktığımızda asıl çarpıcı olan, bu yaşamların, dışlanmaktan öte, korkunç bir zulme maruz kalması, ki bu iki mekanizma pekâlâ birlikte işleyebiliyor. Sonuçta, tahakkümün nesnesi, dışlamadan çok daha fazla, zulüm değil midir? Dışlanma, yani dışlanabilmek, bir ülkeden gitmek, çekilmek, bir siyasi rejimi terk etmek anlamında, çok küçük çaplı da olsa genelde bir ayrıcalıktır. Örneğin, bilindiği üzere, savaşta bir ülkeden kaçan mülteciler, o toplumun en yoksulları değil, genelde birkaç bin euro karşılığında kendilerini ülkeden kaçırarak birisini bulabilecek

gücü olan, orta sınıfa mensup ya da serbest meslek sahibi insanlardır. Fransa'da ya da Amerika'daki siyahların yaşamına baktığımızda ve maruz kaldıkları polis ve hukuk şiddetinin boyutunu göz önüne aldığımızda, dışlanmaktan ziyade zulüm mağduru oldukları söylenebilir. Sence de geleneksel siyasi dili dönüşüme uğratmak ve belki de merkezine, çağdaş siyasetin işleyişini analiz ederken zulüm fikrini yerleştirmek gerekmiyor mu?

Ken Loach: Bu zor bir soru. Demek istediğim, çok iyi bir tespit ve ben yanıtın ekonomikle başladığını düşünüyorum. Çalışmanın doğası değişti. Güvensiz işlerin sayısı çoğaldı, bu işlerin çoğunda çok düşük ücretler alınıyor ve artık şirketlerin çalışanlarına asgari ücret ödememesine imkân tanıyan yöntemler de mevcut. Son tahlilde, insanlar çok düşük bir ücret karşılığında çok zor işleri kabul etmeye mecbur bırakılıyorlar. Onlara bu işleri kabul ettirmekte kullanılan yöntemlerden biri de, onları çalışmayan insanları büyük acıların beklediğine inandırmak. Bu işleri kabul etmek zorunda kalıyorlar çünkü çalışmayanları büyük acılar beklediğine inanıyorlar, bu bir yöntem. Çalışmama sebebi bir hastalık ya da fiziksel engel bile olsa, onur kırıcı ve düşük ücretli bir işte çalışmanın bizden yani toplumdan yardım alarak, destek görerek yaşamaktan daha makul olduğu dayatılıyor. Devletin bekasının söz konusu olduğunu iddia ediyorlar ama söz konusu olan biziz aslında, değil mi, hepimiziz, öyle değil mi? Eğer birlikte yaşıyorsak, zor zamanlarda birbirimize destek olmalıyız. Ama şu var ki, bunun İngiltere için olduğu gibi Fransa için de geçerli oldu-

İki farklı ülkeden, iki farklı kuşaktan iki sanatçı, Ken Loach ve Édouard Louis, sanatı, sinemayı, edebiyatı ve bunların günümüzdeki rolünü tartışıyor. Sanat, sınıf şiddetli sorununu nasıl gündeme getirebilir ve yeniden düşünebilir? Bu iki sanatçının eserlerinde öne çıkan işçi sınıfı nasıl temsil edilebilir? En güvencesizlerin aşırı sağa yöneldiği küresel politik bağlamda sanatın rolü nedir? Milliyetçiliğin ve sağ popülizmin dünyanın her yerinde yükselişini tersine çevirmek için sol ne yapabilir?

Loach ve Louis, *Sanat ve Siyaset Konuşmaları*'nda düşüncelerini karşılaştırarak ve eserlerine dayanarak bu soruların yanıtlarını arıyor.

Tellekt

www.tellekt.com

ISBN 978-625-7118-79-8

9 786257 118798